

5 LAT DOŚWIADCZEŃ

**Wdrażanie systemu wsparcia dla
osób niebinarnych i transpłciowych
na UJ: najważniejsze działania
i wyzwania (2020–2025)**

W tym opracowaniu podsumowujemy pięć lat funkcjonowania systemu wsparcia dla osób transpłciowych i niebinarnych. Prezentujemy najważniejsze wnioski z badań, odpowiadamy na powtarzające się uwagi i pokazujemy wprowadzone zmiany oraz wyzwania, które wciąż stoją przed nami.

– BEZPIECZNI UJ

WPROWADZENIE

Zespół autorski:

Wojciech Jarczyk, Katarzyna
Krzemińska, Aleksandra Migalska,
Radek Nawojski, Michał
Powszedniak, Karolina Sikora,
Ewa Stoecker, Stella Strzemecka

Skład graficzny:

Radek Nawojski

Jako Dział ds. Bezpieczeństwa i Równego Traktowania – Bezpieczni UJ od roku akademickiego 2020/2021 rozwijamy na Uniwersytecie Jagiellońskim system wsparcia dla osób transpłciowych i niebinarnych. Jest to ważna część działań na rzecz tworzenia bezpiecznego środowiska akademickiego, zgodnego ze standardami równego traktowania. System ma charakter społeczny i organizacyjny – umożliwia osobom studiującym używanie danych preferowanych zamiast urzędowych. Technicznie działa on poprzez tzw. nakładkę na systemy teleinformatyczne. Od początku przyjęliśmy założenie, że wsparcie tego rodzaju należy nie tylko wdrażać, lecz także systematycznie badać jego odbiór i skuteczność. Co roku prowadzimy badania ewaluacyjne, w których osoby korzystające z systemu opisują swoje doświadczenia, trudności i pomysły na usprawnienia.

Uniwersytet Jagielloński to duża i złożona organizacja, w której działa wiele systemów obsługujących różne obszary życia akademickiego. Najważniejsze z nich to: Uniwersytecki System Obsługi Studiów (USOS), centralna poczta elektroniczna, pakiet Microsoft Office 365, platformy e-learningowe UJ (np. Pegaz UJ), system biblioteczny oraz system SAP.

Techniczne rozwiązania i ich ograniczenia

System wsparcia dla osób transpłciowych i niebinarnych działa w oparciu o nakładkę na systemy teleinformatyczne. Dzięki niej osoba studiująca może – po złożeniu wniosku – używać danych preferowanych zamiast urzędowych. System pozwala też dostosować adres e-mail w studenckiej poczcie i uzyskać wsparcie w kontaktach z prowadzącymi oraz administracją uczelni.

Wdrażanie systemu rozpoczęło się w czasie nauczania zdalnego będącego konsekwencją pandemii COVID-19. W pierwszym etapie skupiliśmy się na uruchomieniu nakładki w systemach najczęściej używanych przez osoby studiujące: MS Office 365, USOSweb, poczta uniwersytecka oraz platforma Pegaz UJ. W kolejnych latach – w odpowiedzi na wyniki badań i sugestie osób korzystających z rozwiązania – rozszerzyliśmy działanie nakładki o system obsługujący Biblioteki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Rozwiązanie powstało dzięki otwartości i zaangażowaniu zespołu Biblioteki Jagiellońskiej i zostało uruchomione w 2024 roku.

Obecnie głównym ograniczeniem systemu wsparcia jest brak integracji z SAP, nadrzędnym systemem kadrowo-płacowym. Zwykle w SAPie nie są gromadzone dane osób studiujących. Sytuacja zmienia się jednak w momencie, gdy ktoś podpisuje z uczelnią umowę, dzięki której otrzymuje wynagrodzenie (np. uczestnictwo w badaniach, projektach lub innych finansowanych w ramach UJ przedsięwzięciach). W takim przypadku nakładka przestaje działać, a jej ponowne uruchomienie nie następuje automatycznie i jest możliwe tylko w wybranych sytuacjach. Podpisanie z uczelnią umowy o pracę lub rozpoczęcie kształcenia w szkole doktorskiej powoduje, że obecnie nakładki nie da się przywrócić.

Do tej pory nie udało się wdrożyć nakładki w SAP ani dla osób przygotowujących rozprawy doktorskie, ani dla osób zatrudnionych na UJ. To jedno z kluczowych wyzwań w dalszym rozwoju systemu – wymaga rozwiązań technicznych i organizacyjnych.

Procedura uzyskania wsparcia

Dbamy o to, aby procedura uzyskania wsparcia była możliwie najprostsza i przejrzysta. Jednocześnie musi być ona zgodna z przepisami prawa. Na podstawie badań i doświadczeń regularnie sprawdzamy, jak można ją jeszcze uprościć i ulepszyć.

Jedną z powtarzających się w ankiecie sugestii jest rezygnacja ze spotkania z zespołem Bezpieczni UJ.

Obecnie procedura obejmuje krótkie spotkanie z jedną z osób z zespołu. Celem rozmowy jest wyjaśnienie zasad działania systemu i odpowiedź na pytania lub wątpliwości. Spotkanie pozwala też poznać osoby czuwające nad funkcjonowaniem wsparcia, co ułatwia kontakt w przyszłości – np. gdy pojawiają się problemy z respektowaniem danych preferowanych. Takie sytuacje można zgłaszać do Działu ds. Bezpieczeństwa i Równego Traktowania – Bezpieczni UJ, który reaguje po uzgodnieniu z osobą zgłaszającą, jakiego rodzaju interwencja będzie najbardziej wspierająca.

Jak przebiega procedura?

Cały proces odbywa się w atmosferze poufności i wzajemnego szacunku.

Najpierw...

Osoba zainteresowana pisze e-mail na adres Bezpieczni UJ.

Następnie...

Odbywa się rozmowa, podczas której osoba z Działu Bezpieczni UJ wyjaśnia działanie systemu wsparcia oraz jego ograniczenia (na przykład sytuacje, w których należy posługiwać się danymi urzędowymi). Przedstawia też sposób działania nakładki i odpowiada na pytania oraz wątpliwości osoby zainteresowanej wsparciem.

W kolejnym kroku...

Osoba zainteresowana decyduje, czy chce uruchomić wsparcie. Jeśli tak, podpisuje wniosek i zgodę na przetwarzanie danych osobowych.

W ostatnim kroku...

Po uruchomieniu nakładki osoba dostaje mailowe potwierdzenie wraz z najważniejszymi informacjami o działaniu systemu.

Wsparcie jest bezterminowe – nie trzeba go odnawiać co roku. Można je zakończyć w dowolnym momencie, wysyłając e-mail z rezygnacją na adres Działu Bezpieczni UJ.

Zarządzanie informacją

W badaniach i rozmowach powraca temat udostępniania informacji o korzystaniu z systemu wsparcia.

Osoba korzystająca ze wsparcia sama decyduje, kto i w jakim zakresie zna jej tożsamość.

Uniwersytecki System Obsługi
Studiów – <https://www.usos.edu.pl>

Zespół Bezpieczni UJ nie przekazuje tych informacji prowadzącym zajęcia, chyba że osoba wyrazi na to zgodę. Jednocześnie, aby system działał poprawnie, informacja o korzystaniu z nakładki trafia do osoby w sekretariacie, która prowadzi tzw. teczkę studenta. Jest to konieczne, ponieważ sekretariat korzysta z dwóch systemów: USOS, który zawiera dane urzędowe i USOSweb, który pokazuje dane preferowane. Po uruchomieniu nakładki informacja trafia do odpowiedniego sekretariatu studenckiego (dziekanatu) oraz dziekana i dyrektora (ds. studenckich lub dydaktycznych). Dbamy o to, aby każda osoba mogła sama decydować, komu przekazywane są informacje dotyczące jej tożsamości.

Komunikowanie, informowanie i promowanie

Komunikowanie, informowanie i promowanie to ważna część działań związanych z systemem wsparcia. Od początku dbamy, aby rozwiązanie było dostępne, zrozumiałe i widoczne. Chcemy, by postrzegano je jako stały element polityki równego traktowania na uczelni.

Nasze działania w tym obszarze można podzielić na dwa uzupełniające się kierunki:

1. Informowanie i edukacja całej społeczności akademickiej – czyli podnoszenie świadomości oraz zwiększanie wiedzy na temat transpłciowości, niebinarności i równego traktowania.
2. Informowanie osób potencjalnie zainteresowanych wsparciem – czyli wyjaśnianie, jak działa system i jak z niego skorzystać.

Działania edukacyjne i informacyjne

Pierwszy obszar obejmuje działania edukacyjne i informacyjne adresowane do całej społeczności UJ – osób studiujących, kadry dydaktycznej, administracyjnej oraz wszystkich członków i członkiń społeczności akademickiej. Ich celem jest pogłębianie wiedzy na temat transpłciowości i niebinarności, kształtowanie postaw opartych na szacunku oraz zwiększanie rozumienia znaczenia systemu wsparcia.

Edukacyjno-szkoleniowy materiał

wideo: <https://www.youtube.com/watch?v=poOWf78ijEM>

W 2023 roku przygotowaliśmy film edukacyjno-szkoleniowy, w którym wyjaśniamy podstawowe pojęcia dotyczące transpłciowości, niebinarności oraz zasady działania systemu. Materiał służy do zwiększania świadomości w społeczności uniwersyteckiej.

Nasz zespół prowadzi również szkolenia dla innych jednostek uczelni. Realizowane są one zgodnie ze zgłaszanym zapotrzebowaniem – każda jednostka organizacyjna uczelni może wystąpić z prośbą o ich przeprowadzenie. Dotychczas wszystkie zgłoszenia zostały zrealizowane, a tematyka szkoleń obejmowała m.in. „Wspieranie transpłciowych i niebinarnych osób studiujących na UJ” czy „Uwzględnianie języka inkluzywnego w ramach prowadzonych zajęć akademickich”. W kolejnych latach planujemy rozszerzenie oferty o cykliczne, otwarte szkolenia adresowane do wszystkich osób zatrudnionych na uczelni, doktorantek i doktorantów oraz osób studiujących.

Oferta szkoleniowa Bezpieczni UJ

<https://bezpieczni.uj.edu.pl/szkolenia>

Równość i bezpieczeństwo
w środowisku akademickim - nasza
wspólna sprawa – konferencja prasowa
w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa
Wyższego 9 czerwca 2025 roku

O rozwiązaniu
na Uniwersytecie Warszawskim:
[Dane osób transpłciowych
w USOS i innych systemach – stan
prac nad nakładką i poradą](#)

Dzielimy się też doświadczeniami z innymi ośrodkami akademickimi. Nasze działania zostały zauważone przez inne uczelnie, sieci i stowarzyszenia, co zaowocowało wizytami studyjnymi, prezentacjami w ramach Akademickiej Sieci Bezpieczeństwa i Równości oraz udziałem w konferencjach naukowych i branżowych organizowanych m.in. przy Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Dzięki tym kontaktom rozwiązania podobne do „nakładki” są wdrażane także na innych uczelniach, na przykład na Uniwersytecie Warszawskim oraz na Uniwersytecie Łódzkim.

Nasza aktywność w tym obszarze widoczna jest także w Rekomendacjach Akademickiej Sieci Bezpieczeństwa i Równości dotyczących poprawy sytuacji osób różnorodnych płciowo w polskich uczelniach wyższych.

Równolegle Międzyuniwersyteckie Centrum Informatyzacji (MUCI) prowadzi prace nad stworzeniem ogólnopolskiego rozwiązania technicznego dla systemu USOS, dostępnego dla każdej uczelni korzystającej z USOS.

Działania skierowane do osób potencjalnie zainteresowanych wsparciem

Drugi obszar to informowanie i promowanie wsparcia wśród osób, które mogą chcieć z niego skorzystać. Chcemy, by informacje o funkcjach nakładki i procedurze były łatwo dostępne.

Ulotka informacyjna o rozwiązaniu
w postaci zakładki do książki,
wpisy na studia 2025.

W 2025 roku przygotowaliśmy zakładkę do książki z najważniejszymi informacjami i danymi kontaktowymi, dostępną w sekretariatach podczas wpisu na studia. W 2026 roku planujemy udostępnienie plakatu promującego system wsparcia w przestrzeni uczelni. Ważnym kanałem komunikacji są też media społecznościowe i strona internetowa Działu Bezpieczni UJ.

W odpowiedzi na potrzeby zgłaszane w raportach ewaluacyjnych i konsultacjach planowany jest też informator dla osób zatrudnionych na UJ – zarówno na stanowiskach akademickich, jak i administracyjnych. Ma on zwiększać świadomość funkcjonowania systemu wsparcia i ułatwiać stosowanie danych preferowanych w codziennej pracy. Celem jest budowanie kultury szacunku, bezpieczeństwa i równego traktowania w całej społeczności UJ.

Raporty ewaluacyjne publikowane
rokrocznie na naszej stronie: [https://
bezpieczni.uj.edu.pl/diagnoza](https://bezpieczni.uj.edu.pl/diagnoza)

Zapraszamy do zapoznania się z raportami z badań ewaluacyjnych systemu wsparcia. Zawierają one szczegółowe informacje o doświadczeniach osób korzystających z nakładki. Raporty powstają co roku i opisują sytuację w danym roku akademickim. Można je znaleźć na naszej stronie w zakładce Diagnoza.

Wybrał_ś już swój kierunek. Uczelnia może być miejscem, gdzie jesteś sobą!

Sprawdź, jakie wsparcie oferuje Uniwersytet Jagielloński osobom transpłciowym i niebinarnym.

Informacje o systemie wsparcia znajdziesz na stronie internetowej Działu ds. Bezpieczeństwa i Równego Traktowania – Bezpieczni UJ w zakładce: „Wsparcie dla osób transpłciowych i niebinarnych”.

bezpieczni.uj.edu.pl